ନକ୍ଷତ୍ରନିର୍ଣ୍ଣୟ ।

1914

Digitized by srujanika@gmail.com

ନକ୍ଷତ୍ରନିର୍ଣ୍ଣୟ ।

ଅର୍ଥାତ୍

ଶ୍ରବଣାଦି ଉତ୍ତରାଷାଢ଼ା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସପ୍ତବିଂଶତି
ନକ୍ଷତ୍ର ମାନଙ୍କର ଆକାର ସେମାନେ ଆକାଶ
ମଧ୍ୟସ୍ଥ ହେଲେ ତଦ୍ଵାରା ଲଗ୍ନ ନିରୂପଣ କରିବା
ନିୟମ ।

ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଶ୍ରୀ ନୀଳମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା
ଗଣିତ
ଏବଂ ପଦ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ରଚିତ ହୋଇ
ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ନାରାୟଣଦେବ
ମହାରାଜାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଥମବାର ପ୍ରକାଶିତହେଲା

Printed at the Gajapaty Press
PARLAKIMEDI.
1914

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉତ୍ସର୍ଗପତ୍ର ।

—:—

ମାନ୍ୟବର ଶ୍ରୀଲ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାରଳା ପୁରାଧୀଶ୍ୱର
ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି ନାରାୟଣଦେବ
ମହାରାଜାଙ୍କ ଶ୍ରୀକର କମଳେଷୁ ।

ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜାଧିରାଜ !

ପୂର୍ବେ "ପାରଳାନଗର" ପ୍ରଧାନ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ୱାରେ ପ୍ରବୀଣଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଦୃଶ ନଦେଖିଲେମଧ୍ୟ, ଅନେକ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ ଅଧ୍ୟାୟୀ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଅଛନ୍ତି; ଯେମାନେ ଲଗ୍ନାଦି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରନ୍ତି କାଳରେ ଦିବା ଭାଗରେ ନଳିକାଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଏବଂ ରାତ୍ରିରେ ଆକାଶ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ନକ୍ଷତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଲଗ୍ନ ସ୍ଥିର କରିଥାନ୍ତି । ବହୁ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ (୧୮୦୦) ମହାକବି କାଳିଦାସ ଉଜ୍ଜୟିନୀ ନଗରୀରେ ନବରତ୍ନ କ୍ରମ ଅବଲମ୍ବନକରି ଖମଧ୍ୟ ନକ୍ଷତ୍ରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲଗ୍ନ ଯୋଗ ଜାଣିବାପାଇଁ "ଘଟିପାଞ୍ଜି" ନାମକ ଖଣ୍ଡିଏ ପୁସ୍ତକ ରଚନା କରିଥିଲେ; ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିଥିଳହୋଇ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚନ୍ଦ୍ରର ଅନ୍ତର ଦଣ୍ଡଅଛି । ସେହି କଣ୍ଠପାଶ୍ୱବଲମ୍ବନ କର ଲଗାଡି ସ୍ଥିର କରବାହେତୁ ଲଗ୍ନମାନ ଠିକ୍ ନ ରହି ଫଳ ମଧ୍ୟ ଶଶଶୃଙ୍ଗବତ୍ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇଅଛି । ଏହେତୁ ମୁଁ ବହୁ ଶ୍ରମ ସ୍ୱୀକାରପୂର୍ବକ ପାରଳାନଗରର ଅକ୍ଷାଂଶକୁ ଧରି ବର୍ତ୍ତମାନ ଲଗ୍ନମାନ ଯେପରି ଠିକ୍ ହେବ ସେହିପରି ଗଣିତ କରିଅଛି; ଏବଂ ଆକାଶ ମଧ୍ୟ ନକ୍ଷତ୍ରମାନଙ୍କର ଆକାର ଓ ଲଗ୍ନ ଶ୍ଳୋକ ମାନ ଏଥିରେ ସଂଯୋଜିତ କରି "ନକ୍ଷତ୍ରଦର୍ଶିକା" ଆଖ୍ୟା ପ୍ରଦାନପୂର୍ବକ ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କ ଗୁଣ ଛନ୍ଦଣ ଚରିତ୍ରରେ ସ ଅବଦ୍ଧ ହୋଇ ଏହି ପୁସ୍ତିକା ଖଣ୍ଡିକ ଭକ୍ତିର ସହିତ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଙ୍କ କରକମଳରେ ଅର୍ପଣ କଲି । ଯାହାରେ ଗ୍ରହଣକରିଁ ଅଙ୍ଗୀକାରହେଲେ ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକହେବ । ଇତି ।

୧—୭—୧୯୧୪	ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କର
ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି	ଚିହ୍ନ ଶ୍ରୀନୀଳମଣିପାଣିଗ୍ରାହୀ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନକ୍ଷତ୍ରନିର୍ଣ୍ଣୟ

ରାଗ । ବଙ୍ଗଳାଶ୍ରୀ ।

ସାରଣ ଚାରଣ ଚରଣେ ବନ୍ଦିଣ
କରେ ଲଗ୍ନାଦି ବର୍ଣ୍ଣନ ।
ଋକ୍ଷ (୧) ମାନଙ୍କର କହିବି ଅବାର
ନରେଖି ମଧ୍ୟ ଗଗନ । ୧ ।
ଯାହାକୁ ନଗର ପଳପ୍ରଭା(୨)ଙ୍କୁଲ
ନବମ ୪ ଚରଖଣ୍ଡଙ୍କୁ(୩) ।
ଅକ୍ଷକର୍ଣ୍ଣ(୪)ବାର ଅଙ୍ଗୁଳମାତର
ଗ୍ରହଣ ଅଟେ ବ୍ୟକ୍ତ । ୨ ।

---

(୧) ନକ୍ଷତ୍ର
(୨) ଦେଶ୍ୟ ଷ୍ଟାପ୍ଟ
(୩) ଅକ୍ଷରେ ଷଷ୍ଠ୍ୟାଂଶ
(୪) ଶଙ୍କୁ ଏବଂ ଷ୍ଟାପ୍ଟ ସମ୍ଭୁକ୍ତ ରେଖା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅକ୍ଷାଂଶ(୧)ଅଠର ଲବ(୨)ବଳା ମାତ୍ର

ଦେଶାନ୍ତର ଅଟେ ଜାଣ ।

ସାର୍ଦ୍ଧ ଛପ୍ପନାଂଶ କ୍ରାନ୍ତି(୩)ପରମାଂଶ

ଏହ କହେ ଚର ପ୍ରାଣ । ୩ ।

ଋତୁ ଚନ୍ଦ୍ରାକ୍ଷ ୨୩୬ ଶଶିନନ୍ଦଏକ ୧୯୧

ନବଭୂବଗ ୭୯ କ୍ରମେଣ

ଏକ ଦୁଇ ତିନି ଚରପ୍ରାଣ(୪)ହେବ

ସାଧିବ ସ୍ୱଦେଶ ଲଗ୍ନ । ୪ ।

ଶୂନ୍ୟପକ୍ଷ ୨୩ ଭୂତ ଅପ୍ନନର(୫) ଯୋଗ

ଦେଲେ ଫୁଟେ ଲଗ୍ନମାନ ।

ଗୃହଦଣ୍ଡ ମେଷ ଲିଖି ଏକବଂଶ

ଅଧିକେ ଅଠର ଜାଣ । ୫ ।

---

(୧) ବିଷୁବରେଖାରୁ ପ୍ରଦେଶକୁ ଥିବା ଅନ୍ତର

(୨) ଅଂଶ

(୩) ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗମନ ମାର୍ଗ

(୪) ଦିନାର୍ଦ୍ଧ ଦ ୧୫ ଣ୍ଡ ଠାରୁ ଯାହା ନ୍ୟୂନାଧିକ ଲିଖା ହୁଏ ତାହାର ଷଷ୍ଠାଂଶ

(୫) ଅପ୍ନନାଂଶ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବୃଷଲଗ୍ନମାନ ଏକ ଲିପ୍ତ ନ୍ୟୂନ
ପାଞ୍ଚ ଘଡ଼ିକାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ପାଞ୍ଚ ଦଣ୍ଡଉଣ ତ୍ରିଂଶ ଲିପ୍ତା ଘେନ
ମିଥୁନଲଗ୍ନ ପ୍ରମାଣ । ୬ ।
କର୍କ ପଞ୍ଚଘଡ଼ି ଷଢିଶଲିପ୍ତାନ୍ତି
ସିଂହ ପାଂଚ ଯେ ବାଇଶି ।
କନ୍ୟା ପାଂଚ ଘଡ଼ି ଅଠର ଲିପ୍ତାଟି
ତୁଳାପଞ୍ଚ ଅଠାରଷ୍ଟି । ୭ ।
ବୃଶ୍ଚିକପ୍ରମାଣ ପାଞ୍ଚଦଣ୍ଡପୁଣ
ଲିପ୍ତାଅଟେ ଚଉତ୍ରିଂଷ ।
ଧନୁ ପାଞ୍ଚଘଡ଼ି ଚଉଦ ଲିପ୍ତାଟି
ମୃଗ*ଚାରି ଷଡ଼ତ୍ରିଂଶ । ୮ ।
କୁମ୍ଭ ଚାରିଘଡ଼ି ଛଲିପ୍ତା ହୁଏଟି
ମୀନ ଅଟେ ଚାରି ଦଣ୍ଡ ।
ଯେଉଁ ମାନେ ଯେବେ ଲଗ୍ନରେ କେବଳ
ଉଦୟ ହୁଏ ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ । ୯ ।
ଶ୍ରବଣା ନକ୍ଷତ୍ର ଶରଧାଏ ମାତ୍ର
ତିନିଗୋଟି ତାରା ଯେହି ।

---

*ମକର

ହେଲେ ମଥାପରେ   ମେଷ ଲଗ୍ନରେ
ଲିପ୍ତିକା ଯେ ବସ୍ତୁଣେ ଇ । ୧୦ ।
ମର୍ଦ୍ଦଳର ଲକ୍ଷ୍ୟ   ଯେଉଁ ତାଙ୍କ ଲକ୍ଷ
ଦିଶେ ଧନିଷ୍ଠା ନକ୍ଷତ୍ର ।
ହୁଇଣ ଅଠର   ଲିପ୍ତିକା ମେଷର
ପୂର୍ଣ୍ଣି ହେଲେ ଶିରୋଗତ । ୧୧ ।
ମୁକ୍ତାହାର ପରା   ଦିଶେ ଷଏ ତାରା
ଶତଭିଷା ଋକ୍ଷ ଯେହ୍ନି ।
ବୃଷଭ ଲଗ୍ନରୁ   ଘଟିଦଣ୍ଡ ଚଉ—
ତ୍ରିଂଶଲିପ୍ତ ଭୋଗ ହୋଇ । ୧୨ ।
ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ଲକ୍ଷ୍ୟ   ଯେଉଁ ଭଦ୍ରଋକ୍ଷ
ଅଁକାଶ ମଧ୍ୟେ ଦିଶଇ ।
ଅଗ ହୁଇ ପୂର୍ବ   ଭାଦ୍ରା ମିଥୁନରୁ
ଷୋଳଲିପ୍ତ ଭୋଗ ହୋଇ । ୧୩ ।
ଖଟର ହୁଇଟି   ଉତ୍ତରା ଭାଦ୍ରାନ୍ତ
ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅବକାଶରେ ।
ହୁଇଦଣ୍ଡ ପଞ୍ଚ—   ଘୃକଶ ଲିପ୍ତିକା
ମିଥୁନଲଗ୍ନରୁ ପରେ । ୧୪ ।
ବତ୍ତିଶ ତାରକା   କନ୍ଦର୍ପ ପତାକା-
ପରି ଦିଶେ ମତ୍ସ୍ୟାକୃତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ରେବତୀ ତା ନାମ   କରକଟ ଲଗ୍ନ
ଶଣୀକୃତ ୪୮ ଲିପ୍ତ ବୃତ୍ତ । ୧୫ ।
ଅଶ୍ୱମୁଖପରା   ଦିଶେ ତିନ ତାରା
ଅଶ୍ୱିନୀ ଅଟେ ତା ନାମ ।
ଅଷ୍ଟତ୍ରିଂଶାଧିକ   ଷଡଲିପ୍ତ ଠିକ
ଶ୍ରାପଇ କର୍କଟ ଲଗ୍ନ । ୧୬ ।
ମରଣଉପରା   ଯେଉଁ ତିନି ତାରା
ଦିଶଇ ତ୍ରିକୋଣାକୃତି ।
ଦ୍ୱିଜା ନାମ ତାର   କର୍କଟ ଲଗ୍ନର
ଶଣୀତିନ ୨୪୧ ଲିପ୍ତବୃତ୍ତ । ୧୭ ।
ମଦନ ଦାଦଶ   ଦକ୍ଷିଣଶାଳଷ
ଦିଶେ ଷଷ୍ଟ ତାରା କାନ୍ତି ।
କୃତ୍ତିକା ଦେଦିଷ୍ଟ   ଲିପ୍ତ ଏକଷଠି
ସିଂହ ଲଗ୍ନ ଦୁଏ ବୃତ୍ତ । ୧୮ ।
ଶକଟର ଲକ୍ଷ୍ୟ   ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚ ବୃକ୍ଷ
ମଧ୍ୟମାକାଶେ ଦିଶଇ ।
ରୋହିଣୀ ତା ନାମ   ଏକ ଲିପ୍ତ ନ୍ୟୂନ
ତ୍ରିଦଣ୍ଡ ସିଂହେ ଭ୍ରାଜଇ । ୧୯ ।
ବୃଷ ମୃଗଶିରା   ତିନିଗୋଟି ତାରା
ମାର୍ଜାର ପାଦ ପରରେ ।
ଆକାଶ ମଧ୍ୟରେ   ଗମିଲେ ଲଗ୍ନରେ
ନ୍ୟୁନ ଏକ ଲିପ୍ତ ପରେ । ୨୦ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତଦ୍ରୂମ ଅକାର ଆରଦ୍ରା ନକ୍ଷତ୍ର .
ଡଗୋଟିଏ ତାରା ଅଟଇ ।
ହୋଇଲେ ଗଗନ ମଧ୍ୟେ କନ୍ୟା ଲଗ୍ନ
ପଞ୍ଚାବନ ଲିପ୍ତ ହୋଇ । ୨୧ ।
ଚୂଣ ଚଢ଼ାଇବା ଧନୁପର ଶୋଭ
ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚ ତାରା ଦିଶେ ।
ସେହି ପୁନର୍ବସୁ ନବ ମଧ୍ୟେ ଅସ୍ତ
ଭୁଜ ପାଞ୍ଚଲିପ୍ତ ଯାଏ । ୨୨ ।
ଧରଟ ଅକାର ଯେଛିକ ନକ୍ଷତ୍ର
ପୁଷ୍ୟା ନାମ ବୋଲାଇଲା ।
ହୁର ଦଣ୍ଡ ପଞ୍ଚ ବଂଶଲିପ୍ତା ଭୁକ୍ତ
ଅଟଇ ଯେ ଲଗ୍ନ ଭୁଜା । ୨୩ ।
ସ୍ଥାନପୃଷ୍ଠ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚ ରୂଷ
ଅଶ୍ଳେଷା ନାମ ତାହାର ।
ଷଏ ଛୟୁଅଣି ଲିପ୍ତା ଭୁଜ ଗ୍ରାଧି
ହେଲେ ମଧ୍ୟମ *ଜଭର । ୨୪ ।
ଲାଙ୍ଗଳର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଯେଉଁ ପାଂଚ ରୂଷ
ମଘା ନ.ମ୍ଭ ତାହାର ।

---

*ଅକାଶ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୃହମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଶାନ୍ତିଂଶ
ଲିଙ୍ଗ ସ୍ପୋଗ ବୃଷ୍ଟିକର । ୧୫ ।
ଥୋଇଲା ପଲଙ୍କ ପଟ ଶୁଚିଶୁଭ୍ର
ବ୍ୟୋମମଣ୍ଡଳେ ଯା ଦିଶେ ।
ଅଂଗ ଦୁଇପଟ୍ଟା ଫାଲ୍‌ଗୁନୀ ଦୁଇଣ
ଦୁଇଲିଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗକଞ୍ଚାଯେ । । ୧୬ ।
ପଲ୍ଲେ ଥିବା ଚେନ ଉତ୍ତରାଫାଲ୍‌ଗୁନୀ
ନାମଯେ ଅଟେ ତାହାର ।
ଦୁଇଟିଠ ନଭ ନିତ୍ର ସ୍ପେଗ କରେ
ସେହି ବୃଷ୍ଟି ଉତ୍ତର । ୧୭ ।
କର ପ୍ରସାରିବା ପରି ଦିଶେ ଶୋଭା
ପାହୋଲା ଅଟେ ସେହି ।
ତାର ନାମ ହସ୍ତା ହସ୍ତେ ନଇଲିଙ୍ଗ
ଧନୁଲଗ୍ନରୁ ଛାପଇ । ୧୮ ।
ଅକାଶ ମଧ୍ୟରେ ମୁକ୍ତା କାନ୍ତିରେ
ଦିଶେ ଯେ ଏକ ନକ୍ଷତ୍ର ।
ଚିତ୍ରାନାମ ତାର ଚିହ୍ନ ଅଟଇ
ଲିଙ୍ଗ ସ୍ପେଗଯେ ଧର୍ଣ୍ଣର । ୧୯ ।

---

* ବୃଶ୍ଚିକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବିଶାଖ-ମାଣିକ୍ୟ   ପଦ୍ମ ଯେଉଁ ଏକ
ରଙ୍ଗ ତାହା ନାମ ସ୍ୱାତୀ ।
ବାମରେ ପ୍ରବେଶ   ଲିପ୍ତ ଏକୋଇଶି,
ମକରକୁ କରଇ ତୃପ୍ତ । ୩୦ ।
ତୋରଣ ଆକାର   ଯେ ଛଅ ନକ୍ଷତ୍ର
ଶୋଭା ନାମ ତାହାର ।
ଏଥେ ଅଣଷଠି   ଲିପ୍ତିକା ହେବଟି
କରଇ ଲଗ୍ନ ମକର । ୩୧ ।
ଊଡ଼ୁଗଣଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ   ଯେଉଁ ଚାର ରୂକ୍ଷ
ଅନୁରାଧା ତାର ନାମ ।
ଗ୍ରହଦଣ୍ଡ ପଂକ୍ତି   ତ୍ରିଂଶ ଲିପ୍ତ ଯୋଗ
କରାଇ ମକର ଲଗ୍ନ । ୩୨ ।
କରି ଦନ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ   ଯେଉଁ ତିନି ରୂକ୍ଷ
ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ଅଟନ୍ତି ସେହି ।
ଦେହେଲ ମଥାଗ୍ର   ...ଣ୍ଟି ଲିପ୍ତ ଥେର
ଭୁଞ୍ଜ ଲଗ୍ନକୁ ମକର । ୩୩ ।
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ମୁଣ୍ଡ ଶଙ୍ଖ   ଏଉ ନକ୍ଷତ୍ର
ସେହିଟି ମୂଳା ନକ୍ଷତ୍ର ।

---

*ଦର୍ପ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାଂଚଲିଙ୍ଗ ନୃପ ଶୁଭଦଣ୍ଡ ଧ୍ୱଜ
ଲଗ୍ନ ସ୍ୱର୍ଗ ଯେ ଛୁଇଁ ରେ । ୩୪ ।
ଶୂର୍ପିର ଆକାର ଯେ ଶୁଭ ନକ୍ଷତ୍ର
ପୂର୍ବାଷାଢ଼ା ତାର ନାମ ।
ଧନୁଷ୍ର ର ଚିହ୍ନ ଲିଗ୍ନ ମୀନ ଶେଷ
ଫେଡ଼ିଲେ ଦେଧାମ ଃ ସପ୍ତମ । ୩୫ ।
ଯେ ମୂର୍ତ୍ତି ଆକାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ନକ୍ଷତ୍ର
ଉତ୍ତରାଷାଢ଼ା ଅଟଇ ।
ଦେଖିଲେ ଏ ମଧ୍ୟ ଶାଏ ଅଠାବନ
ଲିଗ୍ନ ମୀନରୁ ଭୋଗଇ । ୩୬ ।
ନକ୍ଷତ୍ର ଆକାର ଦେଖନ୍ତୁ ମହାପର
ଲଗ୍ନାଦି ଭୋଗ ରେଖା ।
ଜନ୍ମ ଜାନମଣି କୃଷ୍ଣପାଦ ରେଖ
ଧ୍ୟାନ କଟ ନିରନ୍ତର । ୩୭ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାର୍ପଣ ମସ୍ତୁ ।

ସମାପ୍ତ ।

ଅବାଶ

Digitized by srujanika@gmail.com

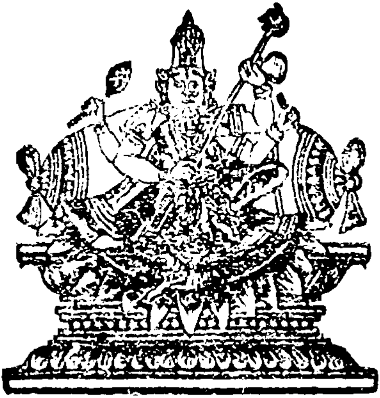

Digitized by srujanika@gmail.com